
Law & Love

ผศ.จักรกฤษณ์ สถาปนศิริ • 14 กุมภาพันธ์ 2557

จั่วหัวเรื่องมาแบบนี้ อย่าเพิ่งเข้าใจผิดว่าผมจะพูดถึงละครเกาหลีเรื่อง Love & Law นะครับ แต่เห็นว่าช่วงเดือนนี้เป็นเดือนแห่งความรัก เวลาไปไหนก็จะมีแต่เรื่องความรักอยู่รอบตัวเราไปหมด และก็มีหลายคนพยายามจะตั้งคำถามว่า “ความรักคืออะไร?” ซึ่งคำถามดังกล่าวจะไม่ใช้สาระที่พวกเรานักกฎหมายจะให้ความสนใจซักเท่าไร เนื่องจากพวกเรานักกฎหมายจะคุ้นชินกับคำถามในทางกฎหมายหรือในทางนิติปรัชญาซะมากกว่า เช่น “ความยุติธรรมคืออะไร?” หรือ “กฎหมายคืออะไร?” และตอนสมัยที่ผมเรียนวิชานิติปรัชญา อาจารย์ผู้สอนก็ไม่เห็นเคยตั้งคำถามให้ตอบว่า “ความรัก คืออะไร?” ซักครั้งเดียว

ดังนั้นการค้นหาคำความหมายของคำว่า “ความรักคืออะไร?” แล้ว จึงเป็นเรื่องที่เราไม่คุ้นชินอย่างยิ่งอีกด้วย อาจจะเพราะว่าเวลาที่เราจะหาคำตอบของถ้อยคำบางคำในทางกฎหมายแล้ว เรามักจะมองหาความหมายของถ้อยคำ จากสิ่งที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ก่อน หรือที่เราเรียกว่า “บทนิยาม” (ป.พ.พ. หมวด 1) หรือ “บทวิเคราะห์ศัพท์” (ป.วิ.แพ่ง ลักษณะ 1) หรือที่เรียกเป็นอย่างอื่นดังปรากฏอยู่ในกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งนิยมบัญญัติไว้อยู่ในส่วนต้นหรือมาตราแรกๆ ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ซึ่งในทางตำราการตีความกฎหมาย เราถือว่าบทนิยามก็ตีบทวิเคราะห์ศัพท์ เหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการตีความกฎหมาย เพราะทำให้เราสามารถรู้ได้ทันทีว่าความหมายของถ้อยคำว่า “โดยทุจริต” คืออะไร “เคหสถาน” คืออะไร แต่เราไม่เคยเห็นกฎหมายฉบับใดในประเทศไทย นิยามความหมายของคำว่า “ความรัก” มาก่อน

พอกล่าวมาถึงตอนนี้แล้วก็ให้เกิดความรู้สึกว่า กฎหมายของเราดูจืดชืด และแห้งเหี่ยว เสียเหลือทน ประกอบกับถ้าท่านเชื่อเหมือนผมว่า “กฎหมายเป็นเครื่องสะท้อนความเป็นจริงในสังคม” ด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้เราคิดไปไกลได้ว่า สังคมไทยคงขาดความรักเสียหนักหนา ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์บ้านเมืองของประเทศไทยในขณะนี้ ที่ไม่ว่าไปที่ใดก็มักจะพบเจอกับถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง (Hate Speech) อยู่เต็มไปหมด กฎหมายไทยก็เลยไม่สะท้อนสิ่งเหล่านี้ออกมา

แท้จริงแล้ว ผมเชื่อว่าความรักไม่ใช่สิ่งที่อยู่นอกกฎหมายแต่อย่างใดหรอกครับ ตรงกันข้ามความรักเป็นจิตวิญญาณประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหลังของกฎหมาย (ความยุติธรรมก็เช่นเดียวกัน) โดยเราอาจค้นหาสิ่งที่ซ่อนอยู่ได้ในกฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์หรือกฎหมายอาญาก็ตาม สำหรับกฎหมายแพ่ง โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยครอบครัวแล้ว ไม่ว่าจะในอดีต (กฎหมายลักษณะผัวเมีย) หรือในปัจจุบัน “ความรัก” ก็ถือเป็นเจตนารมณ์ประการหนึ่งของกฎหมายดังกล่าวได้อีกประการ แต่ดังที่กล่าวไว้แล้วว่ามันอยู่เบื้องหลัง ดังนั้นเราคงไม่มีทางได้เห็นความหมายของคำว่า “ความรัก” ออกมาปรากฏอยู่ในบทนิยามศัพท์ของกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งอย่างแน่นอน

ผมขอยกตัวอย่างคำพิพากษาคดีหนึ่ง เป็นคดีอาญาที่มีการกล่าวถึงความหมายของคำว่าความรักเอาไว้ที่น่าสนใจ และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า นักกฎหมายก็อย่าเพิ่งละเลยคำว่าความรักเสีย และควรปลูกฝังความรักที่ถูกต้องที่ควร ให้เกิดแก่บุคคลรอบข้างเราด้วย คำพิพากษาดังกล่าวมีดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6083/2546 “ที่จำเลยฎีกาว่า จำเลยถูกผู้ตายข่มเหงจิตใจอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมเพราะจำเลยกับผู้ตายมีความสัมพันธ์กันฉันคนรัก แต่ผู้ตายต้องการเลิกความสัมพันธ์กับจำเลยไปมีรักกับผู้ชายคนใหม่ จำเลยจึงบันดาลโทสะฆ่าผู้ตายนั้น เห็นว่า ความรักเป็นสิ่งที่เกิดจากใจไม่อาจบังคับกันได้ ความรักที่แท้จริงคือความปรารถนาดีต่อคนที่ตนรักความยินดีที่คนที่ตนรักมีความสุข การให้อภัยเมื่อคนที่ตนรักทำผิดและการเสียสละความสุขของตนเพื่อความสุขของคนที่คุณรัก จำเลยปรารถนาจะยึดครองผู้ตายเพื่อความสุขของจำเลยเอง เมื่อไม่สมหวังจำเลยก็ฆ่าผู้ตาย เป็นความผิดและการกระทำที่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ของจำเลยโดยฝ่ายเดียวมิได้คำนึงถึงจิตใจและความรู้สึกของผู้ตายหาใช่ความรักไม่ ทั้งเป็นความเห็นผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างยิ่ง ดังนี้ แม้จะฟังข้อเท็จจริงตามที่จำเลยฎีกาก็ถือไม่ได้ว่าจำเลยถูกผู้ตายข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม กรณีไม่มีเหตุจะลงโทษจำเลยน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษประหารชีวิต และลดโทษให้จำเลยแล้ว คงลงโทษจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียวนั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น”

จากอุทาหรณ์ที่ยกมานี้ จะเห็นว่าศาลฎีกาได้พยายามให้ความหมายของคำว่าความรักไว้ว่า คือ ความปรารถนาดี ความยินดี การให้อภัย และการเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัว ความคำนึงถึงจิตใจผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นการให้ความหมายของคำว่าความรักที่ดีมากเลยครับ

สุดท้ายนี้ ผมขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความสุขในวันแห่งความรักที่ใกล้เข้ามานี้ และเมื่อแม่ความรักที่ดี ที่ถูกต้อง ไปยังคนรอบข้างทั้งหลายอีกด้วยนะครับ

Happy Valentine's Day